

Бургаска Област включва следните природни области: Бургаската низина, Страндженското и Черноморско крайбрежие. Ще направя характеристика на почвите, като ги разгледам поотделно във всеки по-голям природен район.

В общ план почвената покривка е представена от смолници и канелени горски почви. По-ограничено разпространение имат канелено-подзолистите (псевдоподзолисти) повърхностно оглеени и ливадните почви (черноземовидни, смолници, блатни и др.). В хълмистата част на провинцията някои от почвите са плитки. Във физико-географско и почвено отношение тази провинция може да се раздели на два района.

Бургаската низина е около 1170 km². Релефът и е предимно равнинен. В югозападната му част се издигат редица плоски хълмове със стръмни северни и постепенно прехождани към низината югоизточни склонове, изградени от андезит. Причерноморската част на низината е заета от трите бургаски лиманни езера - Атанасовското, Бургаското и Мандренското, и Поморийската лагуна. Приустиевите части на вливащите се в тях реки са заблатени. Тук най-силно е изразено и климатичното влияние на морето - намаляване на летните валежи, късно настъпване на пролетта, засилване влиянието на бризите, по-високи температури през зимата и пр.

Почвообразуващите скали са представени от сарматски варовици и терциерни и кватернерни отложения .

Най-широко разпространение имат смолниците, които заемат около 80% от площта на района. Срещат се още ливадни черноземи, Ливадни смолници, ливадно-блатни и друга почви .

Смолниците (Vertisols) са представени почти изключително от излужения си и съвсем малко от типичния си и карбонатен подтип. Формирани са както на плиоценски и еоценски глинести материали, така и на елувий от андезит и андезитни туфи. В зависимост от материалите, върху които са образувани, те показват известни различия. Тези върху кватернерни отложения (в землищата на Равда, Поморие, Бургас, Камено) са средно мощни (с хумусен хоризонт 50-70 cm) и имат черноземовиден характер - по-добре изразена зърнесто-троховидна структура, по-слабо уплътняване и по-голямо съдържание на хумус (до 3,8%). По механичен състав са по-леки - тежко

песъчливо-глинести. Механо-технологичните им свойства показват известни различия от тези на смолниците върху плиоценски отложения - по-ниско относително съпротивление при оран, по-добра водопропускливост и др. Сорбционният им капацитет достига до 45-47 meq_l, т. е. той е по-нисък с около 10-12 meq_l от останалите смолници. Добре са запасени с фосфор, общото съдържание на които достига до 0,220% срещу 0,050 до 0,130% при другите смолници. Реакцията им е неутрална до слабо кисела. Друга особеност на тези почви е, че сред тях са разпространени карбонатни и типични подтипове. Последните се отличават с по-маломощен (45-60 cm) хумусен хоризонт, по-добре изразена зърнесто-троховидна структура и по-високо съдържание на хумус (3,5-4%). Останалите смолници в района, развити върху плиоценски отложения, имат по-ограничено разпространение.

Ливадните почви се срещат в най-ниските и слабо дренирани части на терена. Нивото на подпочвените води при тях е високо и много от тях имат повишена концентрация на соли.

Ливадните смолници (Cleyo-pellic Vertisols) не се различават от тези в Тракийската низина. Те имат мощен и черен хумусен хоризонт. Механичният им състав силно варира. Подпочвата е богатокарбонатна и оглеена. Количеството на хумуса е значително (4-6%), а реакцията - неутрална до слабо алкална. Често тези почви са засолени.

Алувиалните, алувиално-ливадните, делувиалните и делувиално-ливадните (Eutic Fluvisols)
почви

заемат поречията на реките и шлейфа в подножието на Източна Стара планина. Характеризират се с хумусен хоризонт, чиято мощност варира от 20 до 60 cm. Под него следват слоисти почвообразуващи материали. По механичен състав са предимно средно песъчливо-глинести. По-глинести и по-тъмно оцветени са в долините на по-малките реки, водосборите на които са в района на смолниците. Реакцията им е слабо алкална, а съдържанието на хумус - около 2%. Имат благоприятни физико-механични свойства.

По периферните отдели на езерата и при устията на реките, вливащи се в Черно море, се срещат *ливадно-заблатени* и *ливадно-блатни почви (Calcaro-mellic Gleysols)* Често пъти те са с петна от солончаково и солонцевато засоляване. Последните заемат голям дял от ливадните почви и имат редица отрицателни свойства и ниско естествено плодородие, вследствие на което над 50% от тях са негодни за селскостопанско използване.

Почвеният фонд на района може да се прецени като много добър в селскостопанско отношение. Тук съществуват подходящи условия за отглеждане на зърнено-хлебни, зърнено-фуражни и технически култури (слънчоглед, цвекло, лозя и др.). И в бъдеще използването на почвите в района трябва да бъде в тази насока, като се разширят площите на лозята, зеленчуковите и овощните насаждения. Основни мероприятия за повишаване плодородието на почвите в района наред с торенето трябва да бъдат разширяване на поливните площи и подобряване на дренажа - снижение нивото на подпочвените води.

Странджанско-Черноморския низинен и ридово-хълмист район обхваща най-югоизточната част от територията на страната. Простира се на север до Бургаския залив, на юг до държавната граница с Турция, а на запад до планинската част на Странджа планина. Заема площ от 1100 km².

Релефът е пресечен, хълмист, с надморска височина до 200 m. В климатично отношение принадлежи към Континентално-Средиземноморската климатична област (Събев, Станев, 1963), със средна годишна температура на въздуха от 12 до 13°, голяма продължителност на свободното от мраз време (от 267 до 272 дни), максимални валежи през есента (ноември-декември) и значително засушаване през лятото.

За разлика от Бургаския низинен район почвообразуващите скали тук са представени предимно от горнокредни вулканити, андезита, андезитни туфи и конгломерата, които на места, особено в южната му част, се редуват с плочести сенонскн мергели. Северозападно от Созопол има млади плутонити, а при нос Атия - гранит . По крайбрежието се наблюдават и стъпално разположени морски тераси, изградени от плиоценски и кватернерни наслаги, особено добре очертани в района на гр. Мичурин.

В почвено отношение Странджанско-Черноморския низинен и ридово-хълмист район се характеризира с разпространението на излужени канелени горски и канелени подзолиста (псевдоподзолисти) почви (голяма част от които са плитки) . Подчинено разпространение имат ливадните - алувиални, блатни и други почви. Поради пресечения релеф значителна част от почвите в района са подложени на ерозия, което е довело до намаляване на тяхната мощност, до повишаване скелетността им и до слаба запасеност с органично вещество.

Излужените канелени горски почви (Chromic Luvisols) са развита предимно върху андезита и андезитови туфи, но се срещат и върху глинести шисти и плиоценски материали. Профилът им е сравнително плитък (35-90 cm), когато са върху андезита, и по-дълбок (100-120 cm) - върху плиоценски материали. Хумусният хоризонт е с мощност 25-35 cm при дълбоките почви и до 10-15 cm при плитките. Механичният състав е тежко песъчливо-глинест с добре изразена диференциация. Структурата в хумусния хоризонт е зърнесто-троховидна (слабо разпрасана в орницата), а в дълбочина призматична с изразена полираност на агрегатите. Хумусното съдържание в повърхностния хоризонт е от 1 до 2,5-3%, а надолу постепенно намалява. Съдържанието на общ азот е около 0,080-0,140%. Реакцията е слабо кисела до кисела.

Незначителна част от района е заета от *излужени смолницовидни канелени горски почви*. В сравнение с останалите канелени, те имат по-мощен хумусен хоризонт (40-50 cm), по-дълбока хумусираност (на 1 m дълбочина имат 1% хумус) и по-голямо хумусно съдържание (3-6%). Реакцията в повърхностните им хоризонти обикновено е слабо кисела, а в средната част на профила преминава в неутрална. Механичният им състав е тежко песъчливо-глинест до леко глинест. Структурата в хумусния хоризонт е предимно троховидно-зърнеста. Естественото им плодородие е по-добро в сравнение с останалите канелени горски почви.

Силно излужените до слабо оподзолени - канелени горски почви (Plano-chromic Luvisols) заемат значителна част от територията на района. Повече от тях са заети от гора. Образувани са върху андезита, андезитови туфи, гранита и глинести лиски. Тези почви имат профил с мощност около 80-100 cm и хумусен хоризонт от 25 cm. Показват добре изразена по отношение на механичния и химичния състав диференциация на профила. Хумусното съдържание в орницата е ниско-около 1,2%. Реакцията е кисела. Имат силна склонност към сбиване и образуване на кора.

Канелено-подзолистите (псевдоподзолисти) (Planosols) почви заемат обширна територия от района. Значителна част от тях са заети от дъбови гори. Развита са на андезита и андезитови туфи, гранита, плиоценски глини, глинести шисти и др. В зависимост от наклона на терена и почвообразуващата скала тези почви показват големи различия в мощността на профила си. Върху твърди скали (гранит) профилът им има мощност от 40 до 70-80 cm, а върху плиоценски материали достига до 120-150 cm. Голяма част от дълбоките почви са повърхностно оглеени, което е във връзка с диференциацията на профила. Общо взето, те имат маломощен хумусно-елувиален хоризонт (от 15 до 25-30 cm). Той е песъчливо-глинест или по-лек. Под него с рязък преход следва глинест илувиален хоризонт. Текстурният коефициент варира от 2 до 4. При обработваемите почви диференциацията е по-малка, тъй като в обработката е включена и горната част

на илувиалния хоризонт. Тези почви имат от 1,5 до 2% хумус в нивите и от 3 до 3,5% под гора, които рязко намалява в дълбочина. Запасеността с общ азот в орницата е слаба - между 0,090-0,170%. Реакцията е кисела до силно кисела. Разпрашената структура на хумусния хоризонт и тежкия механичен състав на илувиалния обуславят неблагоприятните водни, въздушни и топлинни свойства и лошите технологични качества на тези почви. Поради натрупването на вътрепочвена вода се затруднява обработката на почвата и нормалното развитие на растенията.

Ограничено разпространение в района имат *типичните канелени горски почви*. Те заемат по-равни или по-слабо пресечени терени и са образувани главно върху дълбоко изветрял и карбонизиран андезитов елувий, което е специфична тяхна особеност в сравнение с другите райони на страната. Имат средномощен профил (70-80 cm) и хумусен хоризонт от 20 до 35 cm. Механичният им състав е тежко песъчливо-глинест до леко глинест. Хумусното съдържание в орницата е ниско и варира от 1,3 до 1,5%, а в целинни места достига и над 2% и постепенно намалява по дълбочина. Съдържанието на общ азот е под 0,1%. Реакцията в повърхностния хоризонт обикновено е неутрална.

Излужените смолници (Pellic Regosols) заемат неголеми площи. Образувани са главно върху андезит, продукти от неговото изветряне и плиоценски отложения. По строеж, състав и свойства не се различават съществено от описаните досега смолници в останалите райони на страната.

Алувиалните и делувиално-ливадните почви са разпространени в поречията на почти всички реки. Подпочвените води при тях се явяват на около 2 m дълбочина. Механичният състав най-често е тежко песъчливо-глинест, което ги отличава от подобните почви в останалите райони на страната. Алувиално-ливадните почви имат дълбок хумусен хоризонт (50-90 cm). Хумусното им съдържание в орницата е над 2%. В повечето случаи карбонати липсват поради това, че водосборът е изграден главно от кисели без_карбонатни скали. Почвената реакция е слабо кисела до неутрална.

Ливадно-блатните почви (Calcareo-mellic Gleysols) заемат най-ниските части на терена. Хумусното съдържание в горния хоризонт е от 2.8 до 6% и повече. Карбонати се наблюдават още от повърхността. Реакцията е слабо алкална (pH в КС1 от 7,0 до 7,7). Поради високото ниво на подпочвените води ливадно-блатните почви не са подходящи за земеделски цели.

Почвените условия в този район могат да се преценят като недостатъчно благоприятни за земеделие. Последното е слабо развито и има екстензивен характер. От отглежданите култури се получават ниски добиви. Благоприятни условия има за развитие на лозарството, но досега те не са използвани напълно. Задачи на земеделието трябва да бъдат укрепването и залесяването на площите с по-големи наклони, устройването на терените и окултуряването на ландшафта.

Площта на северната част на Странджа планина, която влиза в пределите на Бургаска Област, възлиза на 1860 km². Релефът е нископланински и силно разчленен от гъста долинна мрежа. Характерни са разлетите междудолинни ридове, ограничени от всечените долини на реките Факийска, Резовска, Велека и техните притоци. Този район е най-влажният в провинцията. Годишната

сума на валежите достига до 987 mm. Тук е единственото място в страната с от-носително по-висока влажност на въздуха, което благоприятствува развитие на специфична растителност от понтийски тип (*Fagus orientalis*, *Rho-dodendron ponticum*). Характерно за района е дълбокото изветряване на скалите и формирането на почви със субтропични черти - жълтоземно-подзолисти (псевдоподзолисти). Странджа планина е със сравнително млада структура. Съставена е от палеозойски гранити и силно метаморфозирани мезозойски седименти - триаски конгломерати, дебелослойни доломитни варовици, юрски пясъчници, аргилити и варовици. Североизточната и източната част на Странджа е изградена от сенонски отложения (варовици и др.), обогатени с андезитни туфи и бренчи. Тя се характеризира с разпространението на плитки почви - жълтоземно-подзолисти (псевдоподзолисти), канелено-кафяви и рендзини. Ограничено разпространение имат и плитките излужени канелени горски почви, канелено-подзолистите (псевдо-подзолисти) и алувиално-ливадните почви.

Жълтоземно-подзолистите (псевдоподзолисти) (Orthic Acrisols) почви заемат източната част на района по средното течение на р. Велека. Разположени са на сравнително по-равни терени. Образувани са предимно върху глинесто-песъчливи шисти и пясъчници. Характерна тяхна особеност е дълбокото изветряване на почвообразуващите скали и запазването на техния първоначален строеж. Изветряването при тях е алитно и е свързано със силно вкисляване на реакцията. Мощността на профила варира от 60 до 80 cm. Имат слабо развит хумусен хоризонт (15-25 cm). По механичен състав са леко до средно песъчливо-глинести с ясно изразена текстурна диференциация. Структурата на илувиалния хоризонт е ореховидна и нездрава. Хумусното съдържание в повърхностния хоризонт на целинните участъци е от 4 до 6% и веднатата следтова спада под 1 %. Реакцията е кисела до силно кисела. Заети са от гори .

Канелено-кафявите горски почви (Eutric Cambisols) обхващат голяма територия от север-ната част на района и се намират в комплекс с канелените горски

(
Luvisols
)

и жълтоземно-подзолистите (псевдоподзолисти) почви. Образувани са върху различни почвообразуващи скали: глинести, кристалинни и варовити шисти, пясъчници, мергели, безкарбонатни материали и др. Те имат различно мощен профил (от 60 до 100 cm) и в повечето случаи плитък хумусен хоризонт (15-25 cm). Хумусното съдържание в повърхностния хоризонт е 2-3% и надолу рязко спада под 1%. Съдържанието на общ азот следва същата тенденция (от около 0,180% в повърхността намалява на 0,070% в следващия хоризонт). Реакцията е слабо кисела до кисела.

Ограничено разпространение имат още *рендзините (Rendzinas)*, *плитките излужени канелени горски почви, канелено-подзолистите (псевдоподзолисти)*

Planosols

) и *неразвитите почви,*

които не се различават от същите в нископланинския район на Сърнена гора.

По долините на реките се срещат и *алувиално-ливадни почви.*

Това е един горски район, зает с дъбови и букови гори. Природните условия в него осигуряват висок бонитет и продуктивност на горските насаждения. Обработваемите площи в него са незначителни и са засегнати от ерозия. Основните мероприятия трябва да бъдат насочени към най-продуктивно използване на горите, включително залесяване на стръмните и ерозирани земи. В орните площи следва да се провеждат противоерозионни мероприятия.